

JĘZYKOWE UWARUNKOWANIA SYSTEMÓW INFORMACYJNYCH W ZARZĄDZANIU

Książka Wiesława Flakiewicza pt. *Systemy informacyjne w zarządzaniu*¹, to podręcznik do zajęć przewidzianych programem państwowych i prywatnych wyższych szkół ekonomicznych, poświęconych informacyjnym systemom zarządzania. Stanowi ona kompendium podstawowych informacji na temat funkcjonowania i budowy informacyjnych systemów zarządzania. Praca ta ukazała się w renomowanym Wydawnictwie C.H. Becka i renomowanej serii „Academia Oeconomica”, na łamach której publikowane są nowoczesne podręczniki dla studentów uczelni i wydziałów ekonomicznych.

Jak czytamy w nocie informacyjnej na okładce, dokonano w niej „kompleksowego przeglądu uwarunkowań, w jakich działa informacyjny system zarządzania, spełniając stawiane przed nim w praktyce zadania. Opisano zależności tworzące się w momencie włączenia technologii komputerowej do posługiwania się informacjami oraz uwarunkowania wynikające z możliwości finansowych, organizacyjnych i kadrowych przedsiębiorstw czy urzędów”.

Adresatami publikacji jest kadra naukowa, studenci kierunków ekonomicznych, kadry kierownicze i specjalistyczne przedsiębiorstw, urzędów i instytucji.

Autor podręcznika jest specjalistą w zakresie systemów informacyjnych wspieranych technologią komputerową. Prowadzi też badania procesów podejmowania decyzji, baz danych, jakościowej teorii informacji. Ten zakres zainteresowań sytuuje omawianą pracę także w kręgu problematyki będącej przedmiotem badań szeroko rozumianych nauk o informacji, w tym informacji naukowej i bibliotekoznawstwa.

Omawiana praca składa się ze Wstępu, dziesięciu rozdziałów tworzących dwie części pracy, spisu 46 rysunków, spisu 13 tabel, literatury zawierającej 63 opisy bibliograficzne wykorzystanych publikacji dotyczących całej przedstawionej tematyki oraz indeksu przedmiotowego najważniejszych haseł. Każdą część i każdy rozdział otwiera krótkie streszczenie. Każdy rozdział kończy się pytaniami i problemami do przemyślenia przez czytelnika.

W pierwszej części publikacji, dotyczącej uwarunkowań informacyjnych systemów zarządzania dotknięto następujących zagadnień wspólnych dla systemów wyszukiwania informacji (SIW) i informacyjnych systemów zarządzania (ISZ):

- wspólne własności wszelkich systemów informacyjnych;
- psychologiczne aspekty informacji dotyczące zasad postrzegania i reakcji indywidualnego użytkownika systemu na bodźce zewnętrzne;
- socjologiczne aspekty informacji dotyczące reakcji grupowych ludzi na bodźce informacyjne.

W drugiej części publikacji, poświęconej podstawowym technologiom informacyjnym stosowanym w informacyjnych systemach zarządzania, omówiono następujące rodzaje technologii informacyjnych:

- technologie oparte o zbiory danych;

¹ W. Flakiewicz: *Systemy informacyjne w zarządzaniu. Uwarunkowania, technologie, rodzaje*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck 2002, 233 s. (Seria: Academia Oeconomica).

- technologie baz danych transakcyjnych i nietransakcyjnych (hurtownie danych oparte na wielomodelowych bazach danych);
- technologie inteligentne (algorytmy genetyczne, sieci neuronowe, systemy ekspertowe).

Podsumowując można stwierdzić, że praca ta porusza problemy organizacji zbiorów danych/informacji ze szczególnym uwzględnieniem:

- technologii baz danych transakcyjnych i nietransakcyjnych, opartych na hurtowniach danych i wielowymiarowych bazach danych;
- technologii opartej na sztucznej inteligencji: algorytmy genetyczne, sieci neuronowe, systemy ekspertowe;
- technologie inteligentne;
- technologie transferu danych (np. Internet).

Autor zastrzega się, że celowo pominięto problemy technologii multimedialnych wykorzystywanych w informacyjnych systemach zarządzania, niektóre metody stosowane w technologiach inteligentnych (np. logikę zbiorów rozmytych), technologie tzw. inteligentnych agentów. Tylko zasygnalizowano technologie transferu danych (Internet).

Niezależnie od tych świadomie przyjętych przez Autora ograniczeń ze względu na zawartość (treść) pracy mogą do niej sięgać również pracownicy naukowcy i studenci informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. W związku z tym przedmiot naszych dalszych rozważań ograniczymy do poruszonych w pracy, a szczególnie interesujących tę potencjalną grupę czytelników, zagadnień językowych uwarunkowań systemów informacji w zarządzaniu.

Językowym uwarunkowaniu informacji został poświęcony rozdział 6. Omówiono w nim rodzaje i typy języka etnicznego stosowane w procesach zarządzania, jak też zasady jego formalizacji mającej na celu zmniejszenie redundancji języka naturalnego, kategorie językowe oraz jakość informacji. To zbyt ubogi katalog problemów dla tego zagadnienia zwłaszcza, że na przykład pole semantyczne (znaczeniowe) jest rozpatrywane tylko w świetle denotacyjnej koncepcji znaczenia, co bez ujęcia konotacyjnego czyni definicję tego terminu niepełną. W pracy nie odróżnia się też pojęć od terminów, a to przecież nie jest to samo.

Wydaje się, że Autor podręcznika nie zauważa faktu, że oprócz takich dyscyplin naukowych, jak informatyka, psychologia, socjologia czy językoznawstwo istnieje nauka o informacji (informacja naukowa, informatologia), której przedmiotem badań jest „całokształt zagadnień teoretycznych i praktycznych związanych z działalnością informacyjną”.² Na s. 105 wyróżniono informację datalogiczną, tożsamą z treścią komunikatu oraz informację infologiczną, czyli „informację określającą reakcję odbiorcy na treść informacji datalogicznej”. Wyjaśniając ten drugi rodzaj informacji, powołano się na sformułowany przez B. Stefanowicza następujący obszar zainteresowań infologii:

- * wyjaśnianie znaczenia informacji w aspekcie użytkowym,
- * badanie i wyjaśnianie własności informacji,
- * analizę żądań użytkownika kierowanych pod adresem informacji,
- * poszukiwanie metod i sposobów zapewnienia przez informację żądań, które formułuje użytkownik (Stefanowicz, 1987)” (s. 105).

Tak sformułowany obszar zainteresowań infologii jest właściwy dla informacji naukowej. Ta stosunkowo młoda, o charakterze interdyscyplinarnym,

² *Słownik terminologiczny informacji naukowej*. Red. nac. M. Dembowska. Ossolineum 1979.

dyscyplina naukowa posiada już bogatą polską i zagraniczną literaturę przedmiotu, w której dokumentuje rezultaty swoich badań. Literatury tej Autor omawianej książki w ogóle nie zauważył, np. różne style korzystania z informacji omawiała M. Próchnicka.³ Wiele problemów poruszonych w książce jest również przedmiotem zainteresowania najbardziej rozpracowanej w ramach informacji naukowej teorii języków informacyjno-wyszukiwawczych. Były one omawiane już wcześniej w czasopiśmie pt. „Zagadnienia Informatyki Naukowej”. W ich przypadku niezbędnym jest interdyscyplinarne ich ujęcie i wykorzystanie rezultatów badań innych nauk. Przyjęta w pracy postawa „separatystyczna” nie sprzyja integracji nauk, interdyscyplinarnemu czy multidyscyplinarnemu podejściu do konkretnych problemów.

Pisząc na s. 106 o językowych uwarunkowaniach informacji, Autor, powołując się na J. Kisielnickiego, pomylił cechy jakości informacji z jakością systemu. Nie zauważył też pewnych ograniczeń języka pochodzących ze strony gramatyki. Jak widać, wiele zagadnień poruszonych w pracy zostało omówionych bardzo (za bardzo!) skrótowo i tylko w wyborze.

Omawiany podręcznik ma wiele mankamentów. Oto tylko niektóre z nich. Fatalnie zostały przygotowane opisy bibliograficzne wykorzystanej literatury przedmiotu: błędy w nazwiskach (np. autorem „Zarysu językoznawstwa dla informatyków” nie jest Bajor S., lecz Bożenna Bojar), przypadkowa w znaczeniu dowolna kolejność elementów opisu, niekonsekwencje w ich wyborze, niedbała korekta (nawet błędy ortograficzne!), niepoprawny opis materiałów konferencyjnych. Nie wiadomo też dlaczego raz podaje się nazwę wydawcy, a innym razem nie, dlaczego nie podaje się stron cytowanych artykułów. Może to budzić ogromne zdziwienie, że tak renomowane Wydawnictwo wypuściło pod względem edytorskim swoistego rodzaju bubel wydawniczy, a nawet być może opublikowało brudnopis literatury.

Opublikowanie omawianej książki niewątpliwie należy uznać za fakt pozytywny, gdyż można w niej znaleźć omówienie m.in. takich zagadnień interesujących naszych studentów, jak technologie baz danych, w tym hurtownie danych, technologie oparte na sztucznej inteligencji, w tym algorytmy genetyczne, sieci neuronowe, systemy ekspertowe, czy zagadnienia dotyczące metodyki projektowania systemów informacyjnych.

Poprawnie został opracowany indeks przedmiotowy, ułatwiający odnalezienie w tekście poszczególnych zagadnień. Materiałów dydaktycznych nigdy nie jest za wiele. Szkoda tylko, że omówiony podręcznik stanowi ze względu na zasygnalizowane mankamenty raczej przykład – a przynajmniej pod względem edytorskim – jak nie powinien wyglądać taki podręcznik dla studentów. Mam nadzieję, że to wszystko zostanie poprawione w następnym wydaniu.

Wiesław Babik

³ Por. M. Próchnicka: *Informacja a umysł*. Kraków: Universitas 1991.